

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 16/2021-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a zo sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duľu, Miroslava Duriša (sudca spravodajca), Rastislava Kašáka, Jany Laššákovej, Miloša Maďara, Roberta Šorla, Petra Molnára, Petra Straku, Ľuboša Szigetiho a Martina Vernarského o návrhu **Okresného súdu Košice II** na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade ustanovenia § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov s Ústavou Slovenskej republiky takto

r o z h o d o l :

Návrh **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 8. septembra 2021 doručený návrh Okresného súdu Košice II (ďalej aj „okresný súd“ alebo „navrhovateľ“), zastúpeného JUDr. Vierou Kováčovou, sudkyňou, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „napadnuté ustanovenie“) s čl. 20 ods. 4 ústavy.

2. Okresný súd vo svojom návrhu uvádza, že sa pred ním vedie civilné sporové konanie v právnej veci žalobcu BKT Group, s. r. o., proti žalovanému mestu Košice o zaplatenie sumy 30 704,48 eur s príslušenstvom. Žalobca sa domáha nároku na poskytnutie primeranej náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva k pozemkom právom zodpovedajúcim vecnému bremenu, vzniknutým zákonom č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“).

3. Navrhovateľ svoj návrh odôvodňuje predovšetkým tým, že právo zodpovedajúce vecnému bremenu podľa napadnutého ustanovenia je núteným obmedzením vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 4 ústavy zriadením zákonom v prospech obce na plnenie verejných potrieb.

4. Podľa navrhovateľa Národná rada Slovenskej republiky nie je oprávnená priamo zákonom nútene obmedziť vlastnícke právo, a tým napadnuté ustanovenie nevyhovuje prvej (formálnej) podmienke na vyvlastnenie a obmedzenie vlastníckeho práva, a to, že k nim môže dôjsť len na základe zákona. To podľa navrhovateľa spôsobuje absolútnu neudržateľnosť a rozpor napadnutého ustanovenia s ústavou a princípmi právneho štátu.

5. Navrhovateľ ďalej uvádza, že v prípade napadnutého ustanovenia nie je splnená ani podmienka verejného záujmu. Podmienka verejného záujmu má slúžiť ako ochrana pred zneužitím inštitútu vyvlastnenia a obmedzenia vlastníckeho práva. Avšak v tomto prípade strohé konštatovanie verejného záujmu v zákone č. 66/2009 Z. z. neslúži ako ochrana, ale, naopak, ako určitá forma legalizácie neexistujúceho verejného záujmu a núteného obmedzenia vlastníckeho práva slúžiaceho na hrubé zneužitie tohto inštitútu, ktorého obmedzenie nastalo vybudovaním stavieb bez ohľadu na dôraz na vlastnícke právo tretích osôb.

6. Zákon č. 66/2009 Z. z. porušuje podľa navrhovateľa ústavu aj v nesplnení ďalšej podmienky na obmedzenie vlastníckeho práva tým, že vlastníkom pozemkov, ktorých tento zákon obmedzuje vo výkone svojho vlastníckeho práva, nepriznáva primeranú náhradu.

7. Navrhovateľ preto uzatvára, že napadnuté ustanovenie nespĺňa ani jednu podmienku podľa čl. 20 ods. 4 ústavy. Na základe uvedeného navrhuje, aby ústavný súd rozhodol, že napadnuté ustanovenie nie je v súlade s čl. 20 ods. 4 ústavy.

II.

Predbežné prerokovanie návrhu na začatie konania

8. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom [čl. 124 a čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy], pristúpil na neverejnom zasadnutí pléna k predbežnému prerokovaniu návrhu na začatie konania, a to v súlade s čl. 131 ods. 1 ústavy, ako aj s § 7 ods. 1 písm. a) a § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Účelom predbežného prerokovania návrhu je zistenie, či a v akom rozsahu možno návrh prijať na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

9. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania ak § 89 alebo § 131a neustanovujú inak. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou návrhu, v ktorej navrhovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha, čím zároveň vymedzí rozsah predmetu konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Text uvedený mimo petitu považuje ústavný súd za súčasť odôvodnenia, ktoré nemôže doplniť petit.

10. Aplikujúc už uvedené, bol predmetom predbežného prerokovania navrhovateľom v petite navrhovaný nesúlad dotknutého ustanovenia s čl. 20 ods. 4 ústavy. Nesúlad s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 3 a 4, čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uvedený mimo petitu (len v texte návrhu – bod 3) považoval ústavný súd len za súčasť odôvodnenia, ktoré nemôže doplniť petit.

11. Ústavný súd návrh navrhovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde a dospel k záveru, že návrh okresného súdu je potrebné odmietnuť.

12. Podľa § 162 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov súd konanie preruší, ak pred rozhodnutím vo veci dospel k záveru, že sú splnené podmienky na konanie o súlade právnych predpisov; v tom prípade podá ústavnému súdu návrh na začatie konania.

13. Podľa § 74 písm. d) zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy o súlade právnych predpisov nižšej právnej sily s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo medzinárodnou zmluvou, s ktorou vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, môže podať súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou.

14. Takto normatívne vyjadrenú požiadavku prejudiciality, teda súvislosti s rozhodovacou činnosťou všeobecného súdu [čl. 144 ods. 2 ústavy a § 74 písm. d) zákona o ústavnom súde], ako podmienku pre vznik aktívnej legitímácie všeobecného súdu na podanie návrhu podľa čl. 125 ods. 1 ústavy už ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre vymedzil a bližšie interpretoval.

15. Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 144 ods. 2 ústavy opakovane pripomína, že jeho účelom je otvorenie priestoru pre ústavný dialóg medzi všeobecnými súdmi a ústavným súdom a vo všeobecnej rovine zistenie vnútornej bezrozpornosti právneho poriadku a ochrana ústavnosti, teda zabránenie vzniku napätia, ktoré by pramenilo z povinnosti súdu aplikovať zákon nesúladný s nadradeným právom. Týmto účelom konkrétnej kontroly ústavnosti je zároveň vymedzený i rozsah oprávnenia všeobecného súdu, ktorý je odlišný od ostatných privilegovaných navrhovateľov uvedených v čl. 130 ods. 1 písm. a) až e) ústavy. V dôsledku toho ústavný súd už od počiatku vo svojej judikatúre zdôrazňoval súvislosť medzi prerokúvaním konkrétnej veci a uplatnením navrhovanej právomoci podľa čl. 144 ods. 2 ústavy (PL. ÚS 1/93, PL. ÚS 7/04, PL. ÚS 28/05, PL. ÚS 4/2019, PL. ÚS 24/2020, PL. ÚS 5/2021, PL. ÚS 6/2021).

16. Aktuálne uplatňovaná judikatúra ústavného súdu o podstate ústavnej (čl. 144 ods. 2 ústavy) i zákonnej [§ 74 písm. d) zákona o ústavnom súde] podmienky pre vznik aktívnej legitímácie všeobecného súdu na podanie návrhu na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy sa zakladá v prvom rade na téze o nutnosti subsumpcie skutkového stavu zisteného v rozhodovacej činnosti všeobecného súdu pod právnu normu, ktorá je podľa názoru všeobecného súdu protiústavná, a v rade druhom na spôsobilosti derogačného nálezu ústavného súdu, ktorý je navrhovaný všeobecným súdom v petite jeho návrhu, viesť k odlišnému záveru v merite konania pred všeobecným súdom v porovnaní s takým rozhodnutím, ktoré by bolo výsledkom aplikácie právnej normy navrhutej na derogáciu. Prejudicialita chýba, ak je zjavné, že aplikácia napadnutého ustanovenia v konaní všeobecného súdu neprichádza do úvahy, pričom musí ísť o reálnu aplikáciu ústavne problematického ustanovenia, nie akýkoľvek súvis s ňou.

17. Všeobecný súd je aktívne legitimovaný len na taký návrh derogačného nálezu, ktorý má potenciál ovplyvniť meritórne rozhodnutie všeobecného súdu v konkrétnom ním prerušenom konaní. Pri nesplnení uvedenej podmienky sa návrh všeobecného súdu dostáva do pozície akademickej polemiky a rozhodnutie o ňom by nedokázalo naplniť funkčnú podstatu návrhového

oprávnenia všeobecného súdu, ktorou je účinná pomoc ústavného súdu všeobecnému súdu prostredníctvom vyriešenia prejudícia ústavnoprávnej povahy spadajúceho do výlučnej právomoci ústavného súdu podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy.

18. Základným predpokladom na ochranu ústavnosti poskytovanej na návrh všeobecného súdu ústavným súdom v konaní podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy je zistenie, že podaniu návrhu na začatie konania na ústavnom súde predchádza konanie pred všeobecným súdom, v ktorom má materiálne dôjsť k použitiu napadnutého ustanovenia zákona, t. j. k subsumpcii skutkového stavu pod napádanú právnu normu. Túto podmienku je možné považovať za *conditio sine qua non* pre to, aby mohol byť návrh všeobecného súdu prijatý na ďalšie konanie pred ústavným súdom.

19. V okresnom súde posudzovanej veci ide o situáciu, keď sa žalobca domáha zaplatenia sumy 30 704,48 eur s príslušenstvom ako náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva k pozemkom v jeho vlastníctve právom zodpovedajúcim vecnému bremenu, vzniknutým zákonom č. 66/2009 Z. z. od žalovaného ako vlastníka stavieb umiestnených na pozemkoch žalobcu. Z podaného návrhu vyplýva, že žaloba sa týka výšky nároku žalobcu na náhradu, jej primeranosti, jej charakteru z hľadiska jednorazovosti alebo opakovateľnosti, a tým aj jej premlčania.

20. Rozhodovaciu činnosť všeobecného súdu podľa § 74 písm. d) zákona o ústavnom súde chápe ústavný súd ako postup, v ktorom po začatí konania všeobecný súd smeruje k rozhodnutiu vo veci samej, t. j. k výroku o tom, čo je požadované v návrhu na začatie konania (v žalobe) a v jeho odôvodnení. Interpretácia a aplikácia ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorého vyslovenie nesúladu všeobecný súd uplatňuje v návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, musí zároveň v tomto postupe vytvárať právny základ pre jeho rozhodnutie v danej veci.

21. Podľa napadnutého ustanovenia „(1) Ak nemá vlastník stavby ku dňu účinnosti tohto zákona k pozemku pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo, vzniká vo verejnom záujme k pozemku pod stavbou užívanému vlastníkom stavby dňom účinnosti tohto zákona v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktorého obsahom je držba a užívanie pozemku pod stavbou, vrátane práva uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby, ak ide o stavbu povolenú podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok. Podkladom na vykonanie záznamu o vzniku vecného bremena v katastri nehnuteľností je súpis nehnuteľností, ku ktorým vzniklo v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu.“ a „(2) Vlastník pozemku pod stavbou je povinný strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu do vykonania pozemkových úprav v príslušnom katastrálnom území.“.

22. Podľa dôvodovej správy k napadnutému ustanoveniu „Podľa § 120 ods. 2 Občianskeho zákonníka stavba nie je súčasťou pozemku, a preto existujú prípady, že stavby, ktoré boli vo vlastníctve štátu a prešli podľa osobitných predpisov na obce alebo vyššie územné celky, sú postavené na pozemkoch, ktoré sú vo vlastníctve iných osôb. Ako spôsob riešenia vzťahov k neusporiadaným pozemkom, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie činnosti samospráv, sa navrhuje zriadenie vecného bremena podľa ustanovení § 151n a nasl. Občianskeho zákonníka, ak vlastník stavby nemá ku dňu účinnosti tohto zákona k pozemku pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo, napríklad nájomný vzťah. Obsahom držby je okrem užívania pozemku aj právo uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby povolenú podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu do vlastníctva obcí a vyšších územných celkov v období od 1. 5. 1991 do 1. 1. 2004. Vecné bremeno nezakladá vlastnícke právo k pozemkom a nie je definitívnym

riešením. Vecné bremeno obmedzuje vlastníka pozemku v prospech obce alebo vyššieho územného celku v rozsahu nevyhnutnom na zabezpečenie činnosti samospráv. Vlastník pozemku musí strpieť užívanie pozemku obcou alebo vyšším územným celkom. Vecné bremeno vzniká priamo zo zákona a zapíše sa do katastra nehnuteľností.“ (IV. volebné obdobie, číslo parlamentnej tlače 833, <<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=291783>>).

23. Predmetom úpravy napadnutého ustanovenia je stanovenie podmienok, resp. predpokladov, za ktorých naplnenia vznikne vlastníkovi stavby zo zákona právo zodpovedajúce vecnému bremenu k pozemku pod stavbou. Ide o súčasné splnenie podmienok, že (i) vlastník stavby nemá ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. (1. júla 2009) k pozemku pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo a (ii) ide o stavbu povolenú podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok. Napadnuté ustanovenie súčasne ustanovuje obsah tohto práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, a to držbu a užívanie pozemku, právo uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby a povinnosť vlastníka pozemku strpieť výkon týchto práv.

24. Navrhovateľ koná o žalobe o zaplatenie sumy 30 704,48 eur s príslušenstvom. Konanie o žalobe sa o. i. riadi aj zásadou *ne ultra petitem* podľa § 216 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Zákonná požiadavka viazanosti súdu žalobným návrhom žalobcu znamená, že súdy neposkytujú ochranu právnomu vzťahom, právu ani nároku na plnenie, o ktorého ochranu žalobca nepožiadaval. Súd sa v sporovom konaní nebude vecne zaoberať iným právnym vzťahom, iným právom ani iným plnením, než aké sú uvedené v žalobe.

25. Predmetom sporu medzi stranami je výška náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva, resp. jeho jednorazovosť alebo opakovanosť a z toho vyplývajúce posúdenie premlčania. Výška náhrady a jej charakter nie sú predmetom úpravy napadnutého ustanovenia (bod 22). Napokon okresný súd sám v návrhu na začatie konania v bode 29 uvádza, že v „Zákone č. 66/2009 Z. z. *absentuje ustanovenie, ktoré by sa venovalo poskytnutiu primeranej náhrady vlastníkovi, ktorý by bol vo svojom vlastníckom práve obmedzený.*“, v bode 30, že „Zákonodarca v Zákone č. 66/2009 Z. z. *nestanovil primeranú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva.*“, a v bode 31, že zákon č. 66/2009 Z. z. sa poskytnutím primeranej náhrady nezaobera vôbec.

26. Z návrhu okresného súdu nevyplýva, že medzi stranami sporu pred ním je sporný skutkový a právny stav veci, t. j. že žalobca je vlastníkom pozemku, na ktorom je postavená stavba žalovaného, ktorý ku dňu účinnosti napadnutého ustanovenia nemal k pozemku pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo, a ide o stavbu povolenú podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu na žalovaného ako obec. Ani žalobca a ani žalovaný nespochybňujú skutočnosť, že na pozemok žalobcu došlo zo zákona k vzniku práva zodpovedajúceho vecnému bremenu.

27. Okresný súd sa tak v návrhu na začatie konania domáha deklarácie neústavnosti napadnutého ustanovenia, ktoré upravuje inak medzi účastníkmi konania nesporný, hmotnoprávny základ nároku žalobcu na náhradu za obmedzenie jeho vlastníckeho práva. Viazanosť súdu žalobným návrhom žalobcu ale bráni okresnému súdu otvárať právnu otázku, ktorá nie je predmetom žaloby a iba v rámci ktorej prichádza do úvahy bezprostredná, reálna aplikácia napadnutého ustanovenia, a to vznik a existenciu hmotnoprávneho vzťahu medzi žalobcom a žalovaným k pozemku žalobcu. Tieto skutočnosti ale nie sú predmetom žaloby.

28. Napadnuté ustanovenie tak nevytvára právny základ pre rozhodnutie okresného súdu v žalovanej veci, ktorou je zaplatenie sumy 30 704,48 eur s príslušenstvom ako náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva, pretože to nie je predmetom úpravy napadnutého ustanovenia. A vo veci, kde by právny základ potenciálne vytváralo, okresný súd nekoná, pretože nebola predmetom žaloby.

29. Derogačný nález ústavného súdu, ktorý je navrhovaný všeobecným súdom v petite jeho návrhu, by nevedol k záveru v merite konania pred všeobecným súdom opačnému v porovnaní s rozhodnutím vo veci samej, ktoré by bolo výsledkom aplikácie právnej normy navrhutej na derogáciu, a to preto, lebo napadnuté ustanovenie nie je právnym základom pre meritórne rozhodnutie okresného súdu a ani derogačný nález ústavného súdu by taký stav nenavodil.

30. Napokon sám okresný súd vo svojom návrhu neuviedol žiadne dôvody alebo argumenty na preukázanie práve toho, aký vplyv na jeho meritórne rozhodnutie o žalobe o zaplatenie sumy 30 704,48 eur s príslušenstvom má napadnuté ustanovenie a aký vplyv na jeho rozhodnutie vo veci zaplatenia sumy 30 704,48 eur s príslušenstvom by malo, ak by bolo napadnuté ustanovenie vyhlásené za protiústavné a publikáciou derogačného nálezu ústavného súdu by stratilo účinnosť.

31. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína tiež právne účinky derogačného nálezu ústavného súdu, ktoré rovnako nepodporujú záver o tom, že by derogácia napadnutého ustanovenia, ak by aj práve malo predstavovať právny základ pre rozhodnutie okresného súdu o žalobe, viedla k inému rozhodnutiu okresného súdu o žalobe než v situácii jeho nezrušenia.

32. Právne účinky derogačného nálezu ústavného súdu v konaní podľa čl. 125 ods. 1 ústavy sú orientované (v zásade) *pro futuro (ex nunc)*. Vyplýva to z čl. 125 ods. 3 a 6 ústavy, ktorého zákonným odrazom je § 91 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Samotná konštatácia nesúladu právnych predpisov (výrok derogačného nálezu ústavného súdu) má deklaratórny charakter (nesúlad je prítomný už od nadobudnutia účinnosti dotknutého právneho predpisu alebo jeho zmeny). Nadväzujúca „sankcia“ v podobe straty účinnosti podľa čl. 125 ods. 3 ústavy má však už konštitutívne účinky a pôsobí *ex nunc*, počnúc dňom vyhlásenia derogačného nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (m. m. PL. ÚS 24/2020, PL. ÚS 5/2021, PL. ÚS 6/2021).

33. Ústavný súd konštatuje, že aj keby bolo napadnuté ustanovenie ústavným súdom posúdené ako ústavne nesúladné, účinky tohto rozhodnutia by boli *ex nunc* a predmetný hmotnoprávny nárok žalobcu na náhradu za výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu by nijako neovplyvnili.

34. V podrobnostiach ústavný súd dáva do pozornosti a odkazuje najmä na svoje závery a odôvodnenia rozhodnutí vo veciach sp. zn. PL. ÚS 5/2021 a PL. ÚS 24/2020, ale aj iné v texte tohto uznesenia uvedené rozhodnutia ústavného súdu, od ktorých sa (napriek citeľnej nevôli navrhovateľa s ich závermi a jeho odkazu na dosiaľ menšinové odlišné stanoviská niektorých členov pléna) nemá ani v tejto veci dôvod odchyliť. Je vhodné navrhovateľovi pripomenúť, že nie je možné napriek legálnemu a legitímnemu diskurzu v disentoch zamieňať rozhodnutie (v tomto prípade ústavného) súdu s odlišným (menšinovým) stanoviskom, ktoré nepredstavuje *ratio decidendi* rozhodnutia, ktoré sa mieni použiť ako právny názor vyššej súdnej authority.

35. Nad rámec veci (obdobne ako v sp. zn. PL. ÚS 24/2020) ústavný súd opätovne konštatuje, že vo svojej rozhodovacej činnosti (PL. ÚS 7/02) z ústavnoprávneho hľadiska už vymedzil výkon

ústavných právomoci všeobecného súdnicstva v zmysle § 142 ods. 1 ústavy, keď uviedol: „Rozhodovacou činnosťou súdu sa podľa názoru ústavného súdu rozumie iba výkon ústavných právomoci všeobecného súdnicstva v zmysle čl. 142 ods. 1 ústavy, podľa ktorého súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach; súdy preskúmávajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon. Iba táto rozhodovacia činnosť je vykonávaním oprávnení a plnením povinností všeobecného súdnicstva, ktoré súvisia s podielom všeobecných súdov na výkone štátnej moci ústavne rozdelenej na zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc.“

35.1. V nadväznosti na uvedené treba poukázať aj na čl. 152 ods. 4 ústavy, v ktorom sa ustanovuje interpretačné pravidlo pre výklad a uplatňovanie zákonov a podzákonných všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorým sa okrem iného určuje, že zákon sa musí vysvetliť a uplatniť tak, aby bol v súlade s ústavou. V situácii, keď právnu normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s ústavou a druhý výklad je s ňou v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s ústavou (m. m. PL. ÚS 15/98).

35.2. Povedané inak, zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten výklad, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci vrátane všeobecných súdov sú preto povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (m. m. II. ÚS 148/06).

35.3. V tejto súvislosti, vychádzajúc zo skutkových okolností danej veci, možno poukázať aj na čl. IV Civilného sporového poriadku zakotvujúci analógiu a dotváranie práva súdom v civilnom súdnom procese, s ktorými je síce potrebné narábať opatrne, obozretne a metodicky korektne, ktorý však umožňuje sudcovi, ak určitá procesná situácia nie je pokrytá výslovným textom zákona, analogicky použiť inú, zákonom upravenú skutkovú podstatu po abstrahovaní tzv. účelu zákona, prípadne umožňuje sudcovi aj čestne právo dotvoriť na konkrétny prípad, a tak dať signál zákonodarcovi, že je potrebné túto zákonom nepokrytú situáciu normatívne riešiť prijatím všeobecne záväznej právnej úpravy. Kým tak však zákonodarca urobí, nemôže konkrétny spor „spočívať“ na súde do účinnosti potenciálnej právnej úpravy. Sudca je viazaný povinnosťou konať účinne a spravodlivo, a nie čakať na ideálnu právnu úpravu, ktorá zodpovie všetky prípadné otázky tak, aby zodpovedali ústavne konformnému výkladu.

36. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní návrhu navrhovateľa dospel k záveru, podľa ktorého by derogácia § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. nebola spôsobilá viesť k rozhodnutiu vo veci určenia výšky náhrady za výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, ktoré vzniklo na základe tohto zákona, opačnému v porovnaní s meritórnym rozhodnutím v prostredí zachovávajúcim účinnosť napadnutého ustanovenia, a tým okresný súd nie je aktívne legitimovaný na podanie návrhu s predloženým petitom.

37. Ústavný súd dodáva, že k návrhu na začatie konania navrhovateľ nepriložil ani svoje uznesenie sp. zn. 20 C 63/20, ktorým prerušil konanie vo veci, hoci považoval za splnené podmienky na konanie o súlade napadnutého ustanovenia s označeným článkom ústavy, hoci v texte

návrhu vydanie tohto uznesenia konštatuje. Nepriloženie uznesenia o prerušení konania okresného súdu (na ktorého predloženie ústavný súd nevyzýva) je tiež v prípade formálneho prístupu ústavného súdu bez ďalšieho samostatným dôvodom na odmietnutie návrhu aj z dôvodu, že tento nemá náležitosti ustanovené zákonom podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde (čl. 144 ods. 2 ústavy).

38. Navrhovateľ svoje tvrdenia uvedené v jeho návrhu navyše ani bližšie nepodložil takými dôvodmi, ktoré by ozrejmili, v čom by bolo prípadné vyhlásenie derogačného nálezu dotknutého ustanovenia ústavným súdom a s tým spojené následné rozhodnutie okresného súdu iné ako v prípade jeho zachovania a rozhodnutia v súlade s týmto ustanovením. Navrhovateľ teda bližšie neodôvodnil, v čom by derogačný nález viedol v merite konania pred všeobecným súdom k opačnému záveru v porovnaní s rozhodnutím vo veci samej, ktoré by bolo výsledkom aplikácie právnej normy navrhutej na derogáciu. Svoje odôvodnenie zameral len na také otázky, ktoré mohol samostatne riešiť a následne rozhodnúť v rámci svojej vlastnej ústavnej právomoci, a to aj bez potrebného zásahu ústavného súdu (body 35, 35.1, 35.2, 35.3 tohto odôvodnenia). Aj uvedené nedostatky odôvodnenia sú dôvodom na odmietnutie návrhu, pretože tento nemá náležitosti ustanovené zákonom podľa § 56 ods. 2 písm. c), § 75 písm. b) zákona o ústavnom súde.

39. Ústavný súd však napriek uvedeným nedostatkom (body 37 a 38) v duchu materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti podrobil podaný návrh svojmu prieskumu, konštatujúc, že okrem nedostatku náležitostí ustanovených zákonom podstatou tohto rozhodnutia bola ako nosná pre odmietnutie návrhu najmä otázka nedostatku prejudiciality (bod 36 a predchádzajúce tohto odôvodnenia), a preto v zmysle takéhoto svojho prístupu ústavný súd návrh okresného súdu odmietol tiež ako podaný zjavne neoprávnenou osobou podľa § 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde.

40. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde sudca Ivan Fiačan pripája k tomuto rozhodnutiu odlišné stanovisko, ktoré sa týka výroku a odôvodnenia rozhodnutia.

41. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde sudcovia Peter Straka a Robert Šorl pripájajú odlišné stanoviská, ktoré sa týkajú odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2021

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky